

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.8.3>

УДК 35+364:316.4(100)

Ю. П. Кравченко,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри державного управління у сфері цивільного захисту,

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3709-7016>

А. В. Терент'єва,

д. держ. упр., професор,

завідувач кафедри державного управління у сфері цивільного захисту,

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3881-5865>

Р. С. Кропивницький,

к. держ. упр.,

доцент кафедри державного управління у сфері цивільного захисту,

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8841-4675>

**СТІЙКІСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

Y. Kravchenko,

*PhD in Economics, Associate Professor, Institute of Public Administration and
Research in Civil Protection*

A. Terentieva,

*Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Head of the Department of
Public Administration in the Field of Civil Protection, Institute of Public
Administration and Research in Civil Protection*

R. Kropyvnytskyi,

*PhD in Public Administration, Associate Professor,
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection*

RESILIENCE PUBLIC ADMINISTRATION OF THE SOCIETAL SECURITY SYSTEM: FOREIGN EXPERIENCE

У статті досліджено сутність категорій «соціальна безпека», «стійкість». Розглянуто теоретичні засади і практичні аспекти обґрунтування особливостей та виявлення проблем стійкості публічного управління системою забезпечення соціальної безпеки. Проаналізовано процеси модернізації публічного управління системою забезпечення соціальної безпеки скандинавських країн (Швеції, Норвегії) та формування механізмів діяльності влади щодо вирішення проблемних питань. Доведено, що національна стійкість, тобто здатність країни протистояти різним кризам і відновлюватися після них, є критично важливою для системи забезпечення соціальної безпеки, а також для збереження суверенітету та забезпечення стабільності. Саме стійкість забезпечує перехід від проблем до реакцій та обґрунтованих управлінських рішень. Обґрунтовано поєднання ризикоорієнтованого підходу до публічного управління з безпековим аспектом. Стійкість доповнює та посилює систему управління ризиками для запобігання кризам та забезпечення соціальної безпеки. Встановлено, що основою публічної діяльності органів влади має бути комунікативна дія із суспільними інституціями та громадянами, яка

сприятиме розвитку взаємної довіри й відкритості. Пріоритетами публічної політики в системах забезпечення соціальної безпеки скандинавських країн є їх інтеграція та ефективність. Питання вразливості, стійкості та можливостей для публічного управління соціальною безпекою в умовах криз слід розглядати у взаємозв'язку з усіма чотирма фазами події безпеки: запобігання, готовність, реагування та відновлення.

The article examines the essence of the categories «societal security», «resilience». The theoretical foundations and practical aspects of substantiation of features and the identification of problems of stability of public management of the system of social security system are considered. The processes of modernization of public management of the system of social security of the Scandinavian countries (Sweden, Norway) and the formation of mechanisms of activity of authorities to solve problematic issues are analyzed. It has been proven that national sustainability, that is, the country's ability to withstand different crises and recover from them, is critical for the social security system, as well as to preserve sovereignty and ensure stability. It is the stability that ensures the transition from problems to reactions and justified management decisions. The combination of a risk -oriented public administration with a security aspect is justified. Stability complements and strengthens the risk management system to prevent crises and ensure social security. It is established that the public activity of the authorities should be a communicative action with public institutions and citizens, which will contribute to the development of mutual trust and openness. Public policy priorities in the social security systems of Scandinavian countries are their integration and efficiency. The issue of vulnerability, stability and opportunities for public security in crisis should be considered in relation to all four phases of security events: prevention, readiness, response and recovery. The main measures to increase the institutional stability of public management of the social security system are proposed. Among them are the most important: creation of a special mechanism for forecasting risks, threats and dangers to public administration, taking into account crisis situations and strengthening social, financial, economic and other challenges; improvement of current legislation and its harmonization with international norms.

Ключові слова: публічне управління, стійкість, державна політика, соціальна безпека, безпека, забезпечення соціальної безпеки, модернізація, зарубіжний досвід.

Keywords: public administration, resilience, public policy, societal security, security, provision of societal security, modernization, foreign experience.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Соціальна безпека є критично важливим елементом сучасного суспільства, що забезпечує стабільність та розвиток держави. Вона охоплює широкий спектр питань, від соціального захисту населення до забезпечення рівних можливостей для всіх громадян. Публічне управління системою забезпечення соціальної безпеки покликане забезпечити ефективне функціонування механізмів, які сприяють соціальній стабільності та захисту вразливих верств населення. Проте, ця система стикається з низкою проблемних питань, які потребують ретельного аналізу та вирішення.

Розуміння ключових відмінностей у підходах до створення моделей національних систем забезпечення соціальної безпеки у світі дозволяє виділити та наповнити практичним змістом концепцію формування механізмів публічного управління соціальною безпекою, що стає особливо важливим у контексті стійкого та сталого розвитку державного та суспільного життя в Україні.

Поточний стан безпекового середовища характеризується високим ступенем непередбачуваності та мінливості, випробовуючи на життєздатність та міцність існуючі глобальні та локальні механізми соціальної безпеки, а також потребуючи розробки нових. Тому дослідження проблем публічного управління системою забезпечення соціальної безпеки, розгляд стійкості як інституту публічного управління досліджуваної системою є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених надають глибоке розуміння різних аспектів публічного управління системою соціальної безпеки і можуть бути корисними для

подальшого дослідження цієї тематики. Для дослідження використано праці О.Ковалю [1], Ю.Харазішвілі [2], Б.Цимбала [3], S.Nøyland [4], K.L.Petersen [5], F.Stephany [6], J.Muringani, J.Noll [7], C.Aradau [8], B.Sundelius, J.Eldeblad [10] ін.

Так, О.Коваль [1] термін «соціальна безпека» трактує з двох позицій: як традиційне (відсутність загроз для соціуму) та як альтернативне (відсутність загроз із боку соціуму). Ю.Харазішвілі [2] слушно зазначає, що рівень життя населення є невід'ємною складовою соціальної безпеки. Вчений вважає, що забезпечення безпеки для соціуму автоматично забезпечує безпеку для держави, тобто відсутність загроз національній безпеці з боку громадян. Він розглядає складову соціальної безпеки з традиційної точки зору, що визначає стан соціальної сфери, при якому забезпечується високий рівень життя населення, незалежно від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, можливість здобуття якісної освіти, відсутність загроз здоров'ю та життю людини. Тобто соціальна безпека не обмежується виключно рівнем життя населення, а є принципово ширшим поняттям і включає індикатори демографічної (очікувана тривалість життя, коефіцієнт депопуляції, коефіцієнт смертності та ін.) і соціальної (рівень населення за межею бідності, захворюваність населення та ін.) безпеки тощо. Тому реалізація стратегії подальшого сталого розвитку України неможлива без залучення людського потенціалу з високим рівнем його розвитку [2].

Б.Цимбал [3] у своїй праці акцентує увагу на тому, що одним із засобів забезпечення соціальної безпеки особистості, попередження соціальних ризиків виступає соціальний захист людини, громадянина, особистості. Він визначив, що основними рисами механізму функціонування соціальної сфери мають стати децентралізація управління, передача основних функцій та відповідальності місцевим органам влади, перехід до регіонального принципу організації, розширення самостійності установ і надання споживачам свободи вибору установ та форм обслуговування.

S.Nøyland [4] запропонував три принципи для концепції соціальної

безпеки, яку необхідно розробляти таким чином, щоб:

- зміцнювати і підтримувати стійкість найважливіших функцій суспільства та здатність суспільства врегулювати кризи;

- забезпечувати заходи недопущення потенційних або реальних загроз життєво важливим функціям суспільства і національній ідентичності, та зусилля, спрямовані на зміцнення соціальної безпеки, повинні бути чітко сформульовані;

- органи влади повинні розробляти та повідомляти про способи, заходи та зусилля, які зміцнюють і підтримують соціальну безпеку, щоб захистити життєво важливі функції суспільства, його ідентичність і здатність врегулювати кризи.

K.L.Petersen [5] слушно вказала на зв'язок між ризиком і безпекою, на його актуальність. Практики аналізу та управління ризиками все частіше займаються питаннями, які раніше були проблемами національної безпеки. Ні ризик, ні безпеку саму по собі не можна вважати аналітичною чи теоретичною концепцією. Взаємозв'язок між управлінням ризиками та практикою (національної) безпеки, вивчення ризиків майже відсутнє в рамках досліджень безпеки. Тому важливо дискусію щодо ризиків поєднати з безпековим аспектом, чутливим до концепцій і соціальних конструкцій загроз.

Слід урахувати думку F.Stephanу, що цифровізація перетворила деякі суспільства, наприклад скандинавські та балтійські країни, на інклюзивні та надійні цифрові суспільства [6]. Проте, це також посилює їхню вразливість, викликаючи занепокоєння щодо довіри та безпеки в суспільстві [7].

В контексті нашого дослідження важливою є праця С.Aradau [8], яка зазначила, що наразі стійкість стала майже універсальною відповіддю на проблеми безпеки та управління, від зміни клімату до освіти, від історії корінних народів до реагування на катастрофи та від розвитку до тероризму. Відбувається політична трансформація, яку тягне за собою стійкість пов'язану з безпекою. Вона стверджує, що стійкість забезпечує перехід від проблем до реакцій.

Узагальнення результатів аналізу наукового дискурсу щодо публічного

управління системою забезпечення соціальної безпеки свідчить, що вітчизняні вчені лише дотично вивчали зазначену проблематику. Праці зарубіжних дослідників цих проблем більше зосереджені на проблемах соціальної безпеки, яка залежить від багатьох факторів, включаючи фінансування, організаційну структуру, кваліфікацію кадрів та використання сучасних технологій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає в аналізі передового досвіду скандинавських країн щодо публічного управління системою забезпечення соціальної безпеки в контексті забезпечення її стійкості з метою застосування передових практик в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світовий досвід публічного управління системою забезпечення соціальної безпеки показує, що моделі політики щодо забезпечення соціальної безпеки формуються під впливом існуючих соціальної, економічної та інших систем, а також соціальних цілей та спрямованості держави на підвищення якості життя. Спільним в цих моделях є зростання державного втручання у соціальне й економічне життя, орієнтація на захист доходів, забезпечення стабільності, прозорості, адресності та комплексності системи [3].

Досвід країн світу показує, що ефективне управління системою забезпечення соціальної безпеки впливає на соціальну стабільність і розвиток суспільства. Аналізуючи практики і підходи держав світу, слід виділити позитивні приклади, які варто імплементувати у вітчизняні реалії, так і помилки, яких варто уникати. Нижче продемонструємо різні аспекти такого управління.

Розглядаємо соціальну безпеку як здатність соціальної системи та суспільства підтримувати життєво важливі суспільні функції і захищати життя, здоров'я, потреби та основні цінності населення, зокрема і в умовах надзвичайних ситуацій та криз [8].

Так, у Швеції пріоритетами публічної політики в системі забезпечення соціальної безпеки є її інтеграція та ефективність. Концепція соціальної безпеки

є основою шведського підходу до захисту нації. Це підтверджує те, що виклики XXI ст. стосуються не лише цілісності території, але, насамперед, захисту найважливіших функцій суспільства, захисту людей і підтримки фундаментальних цінностей перед багатьма видами загроз і ризиків. Слушно зазначається, що соціальна безпека передбачає підхід, що враховує всі небезпеки; негативні наслідки незалежно від причин виникнення [10].

У Швеції законодавчо визначено три компоненти як базові офіційні цілі соціальної безпеки:

- захистити населення;
- забезпечити функціонування суспільства;
- підтримати фундаментальні цінності, такі як демократія, верховенство права та особисті права [11].

У контексті такого твердження важливим є обов'язок належного врядування – підготуватися до непередбачуваного та виділити необхідні ресурси для мінімізації впливу криз та катастроф на людей і суспільство (антагоністичні атаки, техногенні аварії чи стихійні лиха) [11].

Державна політика Швеції направлена на формування інструментів, що можуть сприяти загальносуспільному підходу до соціальної безпеки. Ця концепція вказує на більш інклюзивний підхід, ніж загальнодержавний підхід, який вважається надто вузьким. Зусилля, спрямовані на посилення соціальної безпеки, можуть бути ефективними лише в тій мірі, в якій стейкхолдери поза сферою національного уряду беруть участь і роблять свій внесок [10]. Іншим блоком, який лежить в основі такого підходу, є концепція стійкості, яка зазвичай описується як здатність «витримувати» або «відновлюватися» після порушення, та може бути застосована до громадян, організацій, технологічних систем і суспільства в цілому [12]. Вона включає пом'якшення, а також швидке реагування, відновлення, і покладається на здатність низки взаємозалежних зацікавлених сторін обмінюватися інформацією та вживати координованих дій.

Елемент профілактики вважається частиною стійкості [10].

Поняття стійкості включає компоненти у людському, суспільному, організаційному, політичному, транснаціональному та іншому контекстах. Тобто стійкість це «здатність соціальної системи активно адаптуватися до порушень і відновлюватися після порушень, які сприймаються системою як такі, що виходять за межі нормальних і очікуваних порушень» [12]. Поширення цієї концепції зумовлено такими факторами: краще розуміння природи соціальної безпеки, де невизначеність і складність є ключовими характеристиками; обмежені національні бюджети, які унеможливають виділення значних ресурсів на запобігання кризам, або змушують уряди мінімізувати ризики усіх можливих небезпек [10].

Маємо бути свідомі, що «концепція стійкості відіграє важливу роль у зміщенні уваги з кількісної доступності ресурсів до обсягу доступних варіантів реагування» [13]. Поширення стійкості як рішення, а також аналіз контурів цього рішення, пов'язані з артикуляцією конкретної проблеми. Щодо стійкості більшість науковців стверджують, що вона є відповіддю на шоки, катастрофи, ризики, загрози та інші порушення. Для виявлення політичних наслідків стійкості, важливо простежити трансформацію сукупності перешкод у вирішенні проблеми, для яких пропонуються різноманітні управлінські рішення. Тобто стійкість системи пропонує рішення для певних проблем у майбутніх подіях: ризиках та загрозах [8].

Важливо, що управління ризиками в системі соціальної безпеки створює іншу реальність, яку можна впорядкувати. Непередбачуваність попереджується шляхом переходу від індивідуального до множинного та від невизначеності до ризику [8]. Виклики неминучі та завжди є потенційними можливостями, а новизна завжди вже є всередині. Підготовленість і стійкість є відповідями на несподівану подію та її новизну.

У науковому дискурсі події, з якими стикається людство, набувають

непередбачуваного та невизначеного характеру. Так, Стратегія національної безпеки Великобританії 2009 р. визначила стійкість як інноваційну відповідь на нові проблеми, що постають перед сучасним суспільством (все більш мережевий, взаємозалежний і складний характер сучасного суспільства), а також критичні системи, які лежать в основі життєдіяльності, які збільшують як вразливість країни, так і потенційний вплив надзвичайних ситуацій. [...] Для боротьби з цими складними і непередбачуваними подіями потрібна більша стійкість суспільства, ніж є сьогодні [18]. Причому складність і взаємозалежність суспільств робить ці події непізнаваними і некерованими. Тому стійкість є проактивною відповіддю на світ, який є складним, нестабільним, непізнаваним і непередбачуваним.

Стійкість системи соціальної безпеки стосується спільних ризиків і спільних витрат. Скорочення державних видатків на соціальну безпеку може компенсуватися долученням більшої кількості зацікавлених сторін, що дасть змогу принести користь усім зацікавленим сторонам суспільства. Однак корисно використовувати досвід країн, які за наявності незначних ресурсів впроваджували ефективні заходи для забезпечення соціальної безпеки [10]. Тому підтримуються підходи щодо переваг стійкості як драйвера, який сприяє посиленню соціальної безпеки.

Важливо щоби людина була центральним компонентом соціальної безпеки і стійкості. Без індивідуальної готовності важко досягти загальносуспільного підходу з міцним ядром стійкості. Вчасно отримана та повна інформація є рушієм ефективного прийняття управлінських рішень в системі соціальної безпеки. Соціальні медіа є інструментами для пояснення характеру ситуації та визначення того, які дії вживає та не вживає уряд. Інституції системи забезпечення соціальної безпеки повинні скористатися перевагами нового покоління все більш складних інформаційних технологій. Створення надійного середовища для обміну інформацією у звичайний час створює міцнішу основу для спільних дій, коли стаються надзвичайні ситуації. Корисним був би систематичний міжнародний

обмін інформацією про практики, перевірені в різних контекстах [10].

Необхідно також визначати соціальну безпеку як діяльність нації, а не як сферу політики певної інституції чи управління. Загрози та засоби правового захисту (внутрішні і зовнішні) слід розглядати як відповідальність стейкхолдерів різних правових юрисдикцій. Соціальна безпека є спільною проблемою, яка стосується багатьох сфер та інтересів зацікавлених сторін. Тому нові інструменти для вирішення гібридних викликів системі необхідно розробляти разом і цілісно. Наявні прогалини в цій сфері публічного управління викликані і відсутністю достатнього професійного кадрового потенціалу для вирішення широкої сфери міжгалузевих і багаторівневих питань. До цієї роботи слід залучати і приватний сектор. Важливо перетворити спільні цінності щодо соціальної безпеки в плани, орієнтовані на дії. Концепції мають бути реалізовані й трансформовані в конкретні дії з кінцевими термінами та вимірюваними ефектами [10].

У Звіті за 2011 рік [17] стійкість пояснюється переходом від гуманітарних дій, спрямованих на реагування, до проактивних дій: «врятувати життя, попередити страждання та розвинути стійкість». Тобто ключовою є стійкість як фундамент діяльності, оскільки вплив криз можна пом'якшити шляхом підвищення стійкості націй, людей і усунення основних причин уразливості.

Раннє попередження, передбачення та управління ризиками давно є стрижнями соціальної політики. Стійкість доповнює та посилює систему управління ризиками для запобігання кризам та забезпечення соціальної безпеки. «Підхід до стійкості як до «інституту» управління дозволяє краще зрозуміти, як різноманітні форми стійкості змінюють стимули та обмеження людської поведінки» [15].

Часто акцентується увага щодо стійкості як на процесі управління, так і на наборі практичних і прагматичних концептуальних ініціатив, в яких поєднуються соціальна безпека, управління надзвичайними ситуаціями та кризами, із залученням стейкхолдерів. Проте жоден процес зрушень або перетворень в

системі соціальної безпеки неможливий без управління. І саме стійкість розглядається нами як інститут управління. У циклі управління кризою стійкість виявилася керівним принципом для розвитку можливостей інституцій досліджуваної системи відповідати на певні ризики, небезпеки або загрози, тобто здатність підтримувати функціонал в умовах невизначеності чи криз [15].

Слушною є думка, що «розуміння невідповідності сталих безпекових механізмів на глобальному, регіональному і національному рівнях нині потребує перегляду не тільки механізмів гарантування і забезпечення безпеки, а й опрацювання нових методологічних підходів до застосування стратегічного управління та планування у безпековій сфері поряд із більш широкою практикою заходів кризового менеджменту» [14].

Зарубіжний досвід із децентралізації, подолання кризових явищ свідчать про важливість: моніторингу процесів, які відбуваються на місцях та визначення шляхів упередження криз; активної комунікативної дії, яку слід спрямувати на розвиток, єдність і міцність суспільних норм, цінностей та інституцій системи соціальної безпеки; виконання послідовних дій на дотримання основ демократії шляхом залучення стейкхолдерів; системного впливу на розвиток демократії та фінансової самодостатності громад; сталого розвитку та підвищення якості життя населення [16]. Децентралізація управління інституціями системи соціальної безпеки повинна передбачати передачу основних функцій та відповідальності органам місцевого самоврядування, перехід до регіонального принципу організації мережі системи, розширення самостійності установ у прийнятті управлінських рішень й організації діяльності, а також надання населенню можливості вибору інституцій та форм обслуговування [3].

Здатність керувати кризами та відновлювати нормальне життя («стійкість») включає в себе те, що необхідно для вирішення основних проблем соціальної безпеки в майбутньому. Важливо висвітлювати різні аспекти, зокрема: людські, соціальні, технологічні, організаційні та політичні. «Стойкість» передбачає

здатність суспільства повернутися до нормальної ситуації після очікуваних і несподіваних подій. Щоби впоратися з кризами, слід дослідити правові та етичні питання, пов'язані із соціальним забезпеченням та визначити як функціонують інституції. Також існує потреба в координації та спільному управлінні на всіх етапах управління кризою в системі соціальної безпеки. Питання вразливості, стійкості та можливостей для публічного управління соціальною безпекою в умовах криз слід розглядати у взаємозв'язку з усіма чотирма фазами події безпеки: запобігання, готовність, реагування та відновлення [8], що дасть змогу перевести систему забезпечення соціальної безпеки з її нестійкого стану (стагнація, колапс) у рівноважний, збалансований стан.

Ми погоджуємося з [8], що важливо вивчати кризи, з точки зору масштабу наслідків або з точки зору впливу на інституції та країни. Такі кризи можуть бути спричинені або раптовою зміною (навмисною чи ненавмисною), або повільною довгостроковою еволюцією. Знання, набуті навички та інноваційні інструменти сприятимуть забезпеченню соціальної безпеки населення та суспільства, захисту від таких загроз, дотримуючись при цьому основних прав людини та основних демократичних цінностей.

Оцінка ризику та вразливості системи на основі формальних методів аналізу ризику традиційно була основою для управління кризою, що є корисним підходом для відомих ризиків. Але його потрібно доповнити, оскільки все частіше маємо справу зі складними, динамічними системами та новими ризиками та діями людини. Це завдання більше пов'язане з оцінкою невизначеностей, а не ймовірностей, тому потрібно вирішувати проблеми управління новими методами. Складна концепція «стійкості» може охопити суть того, що потрібно для вирішення викликів, пов'язаних із соціальною безпекою в майбутньому [8].

Необхідні дослідження різних компонентів концепції стійкості в людському, соціально-технічному, соціальному, організаційному, політичному та транснаціональному контексті, ураховуючи, що стійкість – це здатність

соціальної системи активно адаптуватися до очікуваних і несподіваних збурень і відновлюватися після них. Деконструювання концепції стійкості має орієнтир на місію та прикладні завдання. Структура управління ризиками для посилення стійкості є корисною для визначення пріоритетів. Стійкість слід особливо наголошувати на етапі формулювання проблеми. Необхідно використовувати міждисциплінарний підхід і зосереджуватися на міжгалузевих і транскордонних питаннях і наслідках для країн. Традиційні сфери включають соціальні наслідки криз у взаємозалежних критичних інфраструктурах і функціях. Нові небезпеки та загрози, що набувають все більшої актуальності, пов'язані зі зміною клімату та екстремальною погодою, або іншими природними небезпеками. Транскордонні зусилля між скандинавськими країнами потрібні для усунення джерел, наслідків та управління кризами в системі соціальної безпеки [8].

У контексті вищезазначеного важливим є розгляд питання щодо стійкості, вразливості та здатності керувати кризами щоби запобігати, бути готовим, реагувати і повертатися до нормальної ситуації після кризи.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. За результатами здійсненого аналізу досліджуваної нами проблематики маємо констатувати, що досвід скандинавських країн демонструє наступне: успішне публічне управління системою забезпечення соціальної безпеки залежить від багатьох факторів, включаючи фінансування, організаційну структуру, кваліфікацію кадрів і використання сучасних технологій. Вивчення та адаптація кращих практик сприятимуть покращенню вітчизняної системи соціальної безпеки та забезпеченню високого рівня життя громадян.

Важливим є використання позитивного досвіду вирішення різних аспектів системи соціальної безпеки та управління нею в Швеції, Норвегії та інших скандинавських країнах в частині питань інтеграції та ефективності досліджуваної системи. Шведська модель системи соціальної безпеки вважається однією з кращих у світі та базується на високому рівні фінансування соціальних

програм, чіткій координації між різними державними органами та високій кваліфікації працівників. Важливим аспектом є інтеграція різних соціальних послуг, що забезпечує комплексний підхід до вирішення соціальних проблем. Цей підхід дозволяє знизити рівень бідності та забезпечити соціальну безпеку та високу якість життя для громадян.

Доведено, що стійкість як інститут управління, а також практичні та прагматичні концептуальні ініціативи, в яких поєднуються соціальна безпека, управління надзвичайними ситуаціями та кризами, із залученням стейкхолдерів сприятимуть вирішенню викликів, пов'язаних із соціальною безпекою в майбутньому.

Запропоновано серед основних заходів для підвищення стійкості публічного управління системою забезпечення соціальної безпеки наступні: створення спеціального механізму прогнозування ризиків, загроз і небезпек для публічного управління з урахуванням кризових ситуацій та посилення соціальних, фінансових, економічних і інших викликів.

Перспективами подальших досліджень є аналіз зарубіжного досвіду розв'язання проблем системи соціальної безпеки, зокрема Німеччини у частині вирішення питань соціального страхування; США щодо викликів системі соціальної безпеки і подолання нерівності населення тощо.

Література

1. Коваль О. П. Соціальна безпека: сутність та вимір. наук. доп. К.: НІСД, 2016. 34 с.
2. Харазішвілі Ю. М. Системна безпека сталого розвитку : інструментарій оцінки, резерви та стратегічні сценарії реалізації : монографія. Київ, 2019. 304 с.
3. Цимбал Б. М. Публічне управління безпекою особистості крізь призму соціального захисту та соціальної безпеки. Публічне управління та митне адміністрування, № 3 (34), 2022. С. 58-61.

4. Høyland S. Identifying scientific principles for the concepts of societal safety and societal security. *Safety and Reliability of Complex Engineered Systems. Foundational issues in risk assessment and management*. Publisher: CRC Press, Taylor & Francis Group. 2015, pp. 793-799.
5. Petersen K. L. Risk Analysis – A Field Within Security Studies. *European Journal of International Relations*. 2012. 18(4), pp. 693-717.
6. Stephany F. It's not only size that matters: determinants of Estonia's e-governance success. *Electronic Government, an International Journal*, 2020, 16, (3), pp. 304-313.
7. Muringani J., Noll J. Societal security and trust in digital societies: a socio-technical perspective. Conference: 2021 14th CMI International Conference - Critical ICT Infrastructures and Platforms. 2021.
8. Aradau C. The promise of security: resilience, surprise and epistemic politics. *Resilience*, 2014. 2:2, pp. 73-87.
9. Societal Security in the Nordic Countries NordForsk Policy Paper 1– 2013. URL: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:707865/FULLTEXT01.pdf>(дата звернення : 04.06.2024).
10. Sundelius B., Eldeblad J. (2023). Societal Security and Total Defense: The Swedish Way. URL: https://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/prism/prism_10-2/prism_10-2_92-111_Sundelius-Eldeblad.pdf?ver=Iu9wZZTG2hmviHEGyxSNsw%3d%3d (дата звернення : 28.06.2024).
11. The Swedish Defence Commission's white book on Sweden's Security Policy and the Development of the Military Defence 2021-2025. URL: <https://www.government.se/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/forsvarsberedningen/slutrapport-14-maj/defence-commissions-white-book-english-summary.pdf> (дата звернення : 12.06.2024).
12. Designing Resilience: Preparing for Extreme Events, ed. Louise K.

Comfort, Arjen Boin, and Chris C. Demchak. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2010.

13. Cote M., Nightingale A. J. Resilience Thinking Meets Social Theory: Situating Social Change in Socio-Ecological Systems (SES) Research. *Progress in Human Geography*. 2012. 36, no. 4, pp. 475–489.

14. Терент'єва А. Зміна управлінської безпекової парадигми у сфері цивільного захисту: український вимір. *Науковий вісник: державне управління*. 2024. № 1(15). С. 116-132.

15. Rogers P. The Evolution of Resilience. *Connections: The Quarterly Journal*. 2020. 19, no. 3, pp. 13-32.

16. Безена І. М. Формування механізмів антикризового управління на регіональному рівні в умовах децентралізації. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2020. № 2 (70). С. 45-51.

17. Saving Lives, Preventing Suffering and Building Resilience: The UK Government's Humanitarian Policy, DFID, URL: <http://www.dfid.gov.uk/Documents/publications1/The%20UK%20Government's%20Humanitarian%20Policy%20-%20September%202011%20-%20Final.pdf> (дата звернення : 11.06.2024).

18. UK Government, "National Security Strategy – Security in an Interdependent World," URL: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+/http://www.cabinetoffice.gov.uk/reports/national_security.aspx (дата звернення : 24.06.2024).

References

1. Koval', O.P. (2016), *Sotsial'na bezpeka: sutnist' ta vymir* [Social security: essence and dimension nauk], NISD, Kyiv, Ukraine.

2. Kharazishvili, Yu.M. (2019), *Systemna bezpeka staloho rozvytku : instrumentarij otsinky, rezervy ta stratehichni stsenarii realizatsii* [System security of sustainable development: assessment toolkit, reserves and strategic implementation

scenarios], Kyiv, Ukraine.

3. Tsymbal, B.M. (2022), “Public administration of personal security through the prism of social protection and social security”, *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*, vol. 3 (34), pp. 58–61.

4. Høyland, S. (2015), “Identifying scientific principles for the concepts of societal safety and societal security”, *Safety and Reliability of Complex Engineered Systems. Foundational issues in risk assessment and management*, Publisher: CRC Press, Taylor & Francis Group, pp. 793–799.

5. Petersen, K.L. (2012), “Risk Analysis – A Field Within Security Studies”, *European Journal of International Relations*, vol. 18 (4), pp. 693–717.

6. Stephany, F. (2020), “It's not only size that matters: determinants of Estonia's e-governance success”, *Electronic Government, an International Journal*, vol. 16 (3), pp. 304–313.

7. Muringani, J. and Noll, J. (2021), “Societal security and trust in digital societies: a socio-technical perspective”, *14th CMI International Conference - Critical ICT Infrastructures and Platforms*.

8. Aradau, C. (2014), “The promise of security: resilience, surprise and epistemic politics”, *Resilience*, vol. 2:2, pp. 73–87.

9. NordForsk (2013), “Societal Security in the Nordic Countries”, NordForsk Policy Paper 1, available at: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:707865/FULLTEXT01.pdf> (Accessed 4 June 2024).

10 Sundelius, B. and Eldeblad, J. (2023), “Societal Security and Total Defense: The Swedish Way”, available at: https://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/prism/prism_10-2/prism_10-2_92-111_Sundelius-Eldeblad.pdf?ver=Iu9wZZTG2hmviHEGyxSNsw%3d%3d (Accessed 28 June 2024).

11. Swedish Defence Commission secretariat (2021), “The Swedish Defence Commission’s white book on Sweden’s Security Policy and the Development of the Military Defence 2021-2025”, available at: <https://www.government.se/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/forsvarsberedningen/slutrapport-14-maj/defence-commissions-white-book-english-summary.pdf> (Accessed 12 June 2024).

12. Comfort, L. K. Boin, A. and Demchak, C. C. (2010), *Designing Resilience: Preparing for Extreme Events*, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh, USA.
13. Cote, M. and Nightingale, A. J. (2012), “Resilience Thinking Meets Social Theory: Situating Social Change in Socio-Ecological Systems (SES) Research”, *Progress in Human Geography*. vol. 36, no. 4, pp. 475–489.
14. Terent'ieva, A. (2024), “Change of management security paradigm in the sphere of civil protection: Ukrainian dimension”, *Naukovyj visnyk: derzhavne upravlinnia*. vol. 1(15). pp. 116–132.
15. Rogers, P. (2020), “The Evolution of Resilience”, *Connections: The Quarterly Journal*. vol. 19, no. 3, pp. 13–32.
16. Bezena I. M. (2020), “Formation of anti-crisis management mechanisms at the regional level in conditions of decentralization”, *Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia*, vol. 2 (70), pp. 45–51.
17. DFID (2020), “Saving Lives, Preventing Suffering and Building Resilience: The UK Government’s Humanitarian Policy”, available at: <http://www.dfid.gov.uk/Documents/publications1/The%20UK%20Government’s%20Humanitarian%20Policy%20-%20September%202011%20-%20Final.pdf> (Accessed 11 June 2024).
18. UK Government (2010), “National Security Strategy – Security in an Interdependent World,” available at: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+/http://www.cabinetoffice.gov.uk/reports/national_security.aspx (Accessed 24 June 2024).

Стаття надійшла до редакції 26.07.2024 р.